Ч. 71 Второк 31 марта (12 цьвітня) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

# НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

## Подїї на далекім Всходї.

(Дальше).

Згаданий дипльомат каже, що анґлїйский уряд заграничний пускав через телєґрафічне товариство умисно вісти до Европи, котрі мали приготовити публичне мнїнє в Анґлїї на важні подїї. До таких вістий належить на примір чутка, пущена з Хіни, що віцекоролї (ґенерал-ґубернатори) в Нанкінї і Ву-шанґу збунтували ся против хіньского правительства а відтак слїдуюча вість телєґрафована до Европи з Гонґконґу дня 11 марта: „Від Манджурів, пануючої династиї, нема чого сподївати ся; цїсарский двір мабуть постановить незадовго перенести резиденцию до провінциї Шан-сі. Так вже не може бути, щоби центральне правительство ставило щораз більші жадання до провінціональної управи. Наслїдки з того можуть бути такі, що настане нова хіньска династия в середній Хінї зі столицею в Нанкінї. Як би Анґлїя відмовила своєї опіки, то знайдуть ся другі, що єї дадуть“.

Як далеко сягають бажаня і надїї Анґлїї та з якими арґументами готова би Анґлїя виступити жадань против Франциї — бо і Франция інтересує ся особливо Се-чваном, положеним над рікою Янґ-це, видко з тої заяви, яку зложив в палатї послів підсекретар державний Курзон, котрий сказав, що Янґ-це єсть природним виходом анґлїйскої Бірми і що під долиною ріки Янґ-це, в котрій Хіна зобовязала ся анґлїйскому правительству не відступати землї нїякій иншій державі, розуміють ся всї провінциї прилягаючі до ріки Янґ-це. На всякий случай то треба мати на оці, що Анґлїя єсть одинокою державою котра має інтерес в тім, щоби хіньска держава розпала ся тай і она працює над тим, хоч не урядово то півурядово.

Росия нїколи з тим не таїла ся, що її потреба порту в хіньскім мори, котрий не замерзає і що такого глядає, навіть сама Анґлїя признавала нераз ту потребу і оправдане такого бажаня. Війна, яку Японцї нї з сего нї з того розпочали з Хіною, змусила Росию приступити близше до сеї справи, і то скорше, як она сама може того хотїла а незручність хіньского правительства, котре дало ся наклонити до того, щоби приняти російску поруку за 4-процентову позичку суми 160 мілїонів франків, улекшила Росиї відогране ролї безінтересовного приятеля, котрий за дармо уратував Хіну перед Японцями, а з під котрого овечої шкіри аж поволи стали показувати ся медвежі кіґтї. Так звана угода Каріні'го, котру Росия свого часу заперечувала, уважає ся мабуть не без рациї за уложене в точки тих справ, які обговорювано з Лї-Гунґ-Чанґом, коли він був в Петербурзї, а котрі пазивано жаданями російского прав. тельства, бо також і кн. Ухтомский коли в 1896 р. був в Пекінї, порушив був зовсїм виразно справу відступленя Порт Артура і будову зелїзницї, що має повести ся від тої части сибірскої зелїзницї, котра буде переходити через Манджурию. Росия використала в сій хвили дуже добру нагоду, щоби узискати від Хіни ті концесиї, які она тогди відмовила. Росиї відступлено в посесию на 25 лїт Порт Артур яко порт военний а Талїєнван яко порт торговельний, а рівночасно позволено під тими самими услівями будувати зелїзницю з Петуни до Порт Артура і Талїєнвану з такою самою шириною під колеса що і манджурска часть сибірскої зелїзницї.

Що Росия уважає північну Хіну аж по Гоанґ-го за круг своїх інтересів, єсть публичною тайною. Але цїла область, обнимаюча Монґолїю, Манджурию, Туркестан, Ілї, а з правдивої Хіни провинциї: Чілї, Шан-сі і Кан-су, єсть так велика, що навіть і російский жолудок потребував би довшого часу, щоби єї стравити. Російске правительство має длятого цїлий інтерес в тім, щоби з одної сторони поступати о скілько можна поволи, а з другої, щоби піддирати теперішну династию, бо якась нова хіньска династия, вийшовша з революцийного руху, була їй далеко менше на руку, як теперішна манджурска. Росия буде тепер тим осторожнїйше поступати, бо лише що недавно, що їй дуже рідко лучає ся, мусїла через за поквапне поступоване своїх аґентів уступити ся з Кореї, а з обила то головно длятого, щоби свому соперникови в краю, Японови, не дати причини до виступленя.

(Конець буде.)

## Вісти полїтичні.

Дві справи держать тепер в великім напруженю цїлий сьвіт полїтичний: іспаньско-американьский конфлїкт, з котрого майже на певно

---

14)

## Найстарша і найбільша держава
або
## Хіна, єї минувшість і теперішність.

*(Після Гессе-Вартеґґа, Е. Вольфа, гр. Б. Сечені'ого і др. зладив К. Вербенко).*

### V.

Хіньске побереже. — Найбільші сплавні ріки в Хінї. — Долина ріки Янґ-це і єї богатства. — Нинїшна торговля хіньским чаєм і єї осередок. — Рівнина над рікою Пеі-го. — Кілька черт з житя хіньского народу. — Хіньскі хати і двори, сьвятинї і господи. — Францїюс о католицких місиях. — Средства комунїкацийні, дороги і зелїзницї в Хінї. — Економічний розвій Хіни.

(Дальше).

В північній Хінї суть улицї в містах ширші як на полудни, але за то ще гірші, а дороги суть часто і на то, щоби вода ними спливала. Хто лиш може, їде длятого або на ослї або на кони, чи мулї, або остаточно і згаданим візком на двох колесах, обложившись доокола подушками. Тягари всїлякого рода перевозять в північній Хінї на звірятах, головно на верблюдах, а на дорозї до Монґолїї можна нераз стрітити цїлі каравани, зложені зі сто або й більше верблюдів. На осла беруть около 70 кільо, на мула 140, а на верблюда лиш 160 кільо, при чім він має зробити на годину не більше як пів нашої милї. Але вже недалекий час, коли в Хінї не лиш верблюди, але й осли та мули підуть по найбільшій части у відставку, бо вже тепер в кількох місцях „паровий кінь“ зачинає їм робити велику конкуренцию.

Вже 20 лїт тому назад одна анґлїйска фірма вибудувала була в Шанґаю до Ву-зунґа зелїзницю на 18 кільометрів довгу. Але зелїзниця не сподобала ся була Хінцям, а що та фірма і не мала дїйстної концесиї з Пекіну, то власти хіньскі скористали з того і не хотїли допустити до того, щоби зелїзниця була в руху. Тогди правительство хіньске, щоби спір якось закінчити, закупило зелїзницю, і весь єї материял казало перенести на остров Формозу (Таі-ван, тепер японьска посїлість). Так отже перша зелїзниця в Хінї під зарядом правительства настала на Формозї. Пізнїйше побудували властителї копалень вугля в Танґ-шані при помочи анґлїйскої спілки зелїзницю з Куґе аж до Тонґ-кі недалеко від устя ріки Пеі-го, а звідтам аж до Тієн-цїну. Лї-Гунґ-Чанґ казав єї побудувати дальше на північ від Куґо аж до Шан-гаі-кван в тім місци, де великий хіньский мур доходить до моря. Звідси мають побудувати дальше аж до Мукдену і Кірину. В найновійших часах добудовано зелїзницю з Тієн-цїну аж до Пекіну. Дальше єсть вже виготовлений проєкт великої зелїзницї з Пекіну до Ган-коу, довгої на 1500 кільометрів, котрої кошти обчислено на 144 мілїонів зр. З Ган-коу має піти зелїзниця дальше на полудне аж до Кантону, але проєкт сеї зелїзницї поки що залишено, бо й на тамтоту годї роздобути гроший. З Ву-зунґа над морем до Шан-ґаю зелїзниця вже готова, а звідси будує ся дальше через Су-чау до Нанкіну. Тепер, коли вже і Росия і Німеччина та Франция мають концесиї, будова нових зелїзниць піде скорійше.

О тім, що в Хінї не ходять ще зелїзницї так правильно як у нас, не треба би й говорити, як би не одна характеристична обставина, про котру годить ся тут розповісти. Само купованє білєтів на зелїзницях робить дуже великі трудности і спиняє рух на зелїзницях. В Хінї взагалї дуже мало гроший, а і ті, які суть, дуже невигідні. Дрібна хіньска монета, вибивана з мішанини цинку і міди, єсть дуже невигідна; суть то грошї, що виглядають як мосяж а назва їх: „кеш (з анґлїйска Cash). На один срібний таель (2 зр. 25 кр.) іде 1000 таких кешів, отже 10 кешів значить ледви то, що наших 2 і чверть крейцаря. Ті кешї суть досить великі і мають на середині квадратову дїрку; їх силяють по 100 або по 250 на шнурки і так носять ся з ними. Францїюс розповідає, що підчас своєї подорожи по Хінї мусїв одного разу виплатити 47.000 кешів і треба було аж двох ослів, щоби ті грошї несли. Отже коли Хінцї прийдуть на дворець купувати білєти, треба що найменше двох людий, щоби від них відбирали ті грошї, перечисловали а при тім і передивлювали, чи не ма між ними фальшивих. Можна собі уявити, яка то мусить бути робота, коли лиш за один білєт прийде

вийде війна, і новий процес Золї. В першій справі, представленя европейских держав у Вашінґтоні не довели до нічого; треба ще заждати, чи поможе посередництво Папи. Кардинал Рамполя телеґрафував оногди до Мадриду, що есть надія, що посередництво Папи увінчае ся успіхом, і що неправдою есть, мов би президент Мак Кінлї не приняв того посередництва. Але военний рух в Сполучених державах пішов вже мабуть за далеко, і трудно буде, щоби він знову притих. З Ню-Йорку доносять, що по оногдашній радї міністрів ситуация стала дуже критична і що правительство покликує вже міліцию. Іжпанія зброїть ся так само.

Справа Золї стоїть знову так: Трибунал касацийний зніс вирок першого суду, бо казав, що Золю позивав не суд войсковий, котрий мав до того право, але міністер війни навіть не питаючи о то членів войскового трибуналу. З завтрішним днем (ві второк) настало би задавнене справи. Отже рада міністрів ухвалила оногди розпочати новий процес против Золї, в котрім вже яко позовник виступить войсковий суд. Ухвалено вже навіть день, в котрім мае ся розпочати процес, лиш ще его не оголошено. Більша часть праси доказуе, що новий процес прибере ще більші розміри як перший а Siècle доносить, що Золя покличе на сьвідків також і дипльоматів. Та сама ґазета подае нові цікаві вісти про Естергазого; она каже, що войскові повномочники, італїяньский, Паніццарді, і німецкий Шварцкоппен уповажнили якогось ґр. Каселля, щоби він станув за сьвідка в процесї Золї і сказав, що то як-раз Естергази доставляв Шварцкоппенови тайні документи войскові і що Драйфус не есть автором карточки званої бордеро.

## Новинки.

*Львів дня 11-го цьвітня 1898.*

— **З львівскої аепархії.** О. Евст. Клосевич переходячи з Присовець до парохії Пійло, дек. калуского, одержав признане за довголітне веденє зборівского деканального уряду, а на его місце завідателем зборівского деканата іменований о. Меч. Авдикович, парох Білоголов, а містодеканами, першим о. Петро Чумак з Озерянова, а другим о. Дм. Бахталовский з Перепельник. — Презенти одержали оо.: Конст. Яремович перший сотрудник Успеньскої церкви у Львові на парохію сьв. АА. Петра і Павла у Львові і Корн. Лотоцкий завідатель Рогачина на тую-ж парохію. — З одержаних презент зрезиґнували оо.: Ом. Ваньо, префект дух. семинариї на Болшовець і Ів. Целевич парох в Тростянци на Солуків.

— **Іспити зрілости в середних школах** розпічнуть ся: а) письменні дня 9-го мая 1898; б) устні: в ґімназиях: в Бохни 11-го червня, в Бродах 13-го червня, в Бережанах 20-го червня, в Бонковицях коло Хирова 25-го мая, в Дрогобичи 21-го червня, в Ярославі 31-го мая, в Яслї 13-го червня, в Коломиї 31-го мая, сьв. Анни в Кракові 6-го червня, сьв. Яцка в Кракові 31-го мая, в III. в Кракові 31-го мая, в академічній у Львові 2-го линня, в II. у Львові 20-го червня, в III. у Львові 23-го мая, в IV. у Львові 10-го червня, в V. у Львові 20-го червня, в Новім Санчи 25-го червня, в I. в Перемишли 7-го червня, в II. в Перемишли 15-го червня в Ряшеві 4-го червня, в Самборі 24-го червня, в Сяноцї 4-го линня, в Станиславові 9-го линня, в Стрию 4-го линня, в Тернополи 23-го червня, в Тарнові 16-го червня, в Вадовицях 8-го червня, в Золочеві 16-го червня; — в школах реальних: в Кракові 1-го червня, у Львові 17-го червня, в Станиславові 1-го линня, в Тарнові 12-го линня.

— **Видїл краєвий** запросив сими днями до артистичної комісиї для надзору над розвоем руского театру пп.: Савчака, Грушевского, Колессу, Кулачковского, Коцовского і Вахнянина. Комісия тая мала би здавати Видїлови краєвому квартально справу з розвою нашої сцени.

— **Господарске віче** устроює каменецка філїя „Просьвіти“ дня 25-го цьвітня с. р. в тамошній маґістратскій сали. По вічу відбуде ся роздача добірних знарядів рільничих межи тих членів селян, що заплатили вкладку за 1897 р.

— **Страстні псальми на провінциї.** В Спятинї у Велику пятницю о годині 5-ій вечером відспівае під проводом п. Е. Ш. хор міщаньский, мужеский і мішаний много композиций Рудковского, Лавровского, Бортняньского і Гайдна. — Рівно-ж в Скалї в тамошній міскій церкві хор міщаньский відспівае страстні псальми в Велику пятницю о годині 7-ій вечером.

— **З Коломиї пушуть нам:** В Велику Пятницю о годині 5-ій вечером відспівае хор міщаньский мужеский під управою о. Курпяка в церкві парохіяльній слїдуючі страстні псальми: 1. Благообразний Йосиф — a-moll — Лавровского, 2. Амінь глаголю Тебі — a-moll — Гайдна, 3. Іскупил ни еси — a-dur — Бортняньского, 4. Ужас бі — d-dur — Бортняньского, 5 а) Вижду Тя — f-moll і б) Жажду — as-dur — Гайдна, 6) а) Нас ради — c-moll, б) Єгда на крестї — es-dur, в) Чим вас оскорбих — c-moll і г) Яко овча — es-dur — Бортняньского, 7) Кресту Твоему — d-dur.

— **В справі закупна збіжа** пишуть ще й з-під Галича: Павло Калакура, господар і купець в Гнильчу (під Галичем) спровадив з Lagerhaus Goldlust et Comp. в Черніівцях цїлий ваґон кукурузи. Транспорт одного воза з Черновець до Галича коштував 44 зр. 85 кр., а кукуруза на складї есть в слїдуючих цїнах: 4 зр. 50 кр., 5 зр. 10 кр., 5 зр. 20 кр., 5 зр. 40 кр. за 100 кільограмів.

— **Жінка чи гроші?** До Бжеска привандрував росийский дезертир Іван Пражмовский, котрий одержав посаду писаря при тамошнім суді, а що то не вистарчало ему на житє, найшов з ласки приют в домі пп. Ґлушаків. Невдовзї Пражмовский завязав з своею господинею Мариєю Ґлушаковою любовні зносини і остаточно утїк з нею, забравши Ґлушакови 50 зр. і одїж. Чоловікови Ґлушакови не жаль так жінки, за котрою й не хоче глядати, але рад би відобрати своїх 50 зр

— **Торговельника дївчатами** Вайса арештовано в сих днях в Будапештї. Вайс оголошував в дневниках, що пошукуе для добрих домів „бон“ до дїтий і сам приїхав до Будапешту, щоби переговорювати з зголошуючими ся кандидатками. Між тими була одна донька учителя, Ірма Патаній, котра умовивши ся з Вайсом, мала виїхати до Львова. На зелїзницю відпровадила еї мама. Там впало їм в очи, що Вайс розмавляв з трема иньшими дївчатами, наслїдком чого почали підозрівати і побоювали ся від'їхати. В часї коли Вайс старав ся їх спонукати до їзди, посцішний поїзд відїхав. До другого поїзду треба було чекати ще яких 10 хвиль. Тимчасом дивне поведенє Вайса зверну-

---

ся відбирати по 700 до 800 кешів і їх перечисляти.

В послїднім роцї настали під взглядом економічного розвою важні зміни в Хінї, а др. Фабер, великий знаток хіньскої держави, вичисляе з них слїдуючі найважнїйші: В полудневій провінциї Кванґ-сі, де доси не вільно було чужинцям заходити, отворено для межинародної плавби і торговлї ріку Сі-кіянґ (Західна ріка) і портове над нею місто Ву-чоу. Основано цїсарско-хіньский банк і заведено хіньску почту, котра приступила до сьвітового союза почтового. Телеґраф розходить ся вже по цїлій державі, навіть і в провінциї Гу-нан, де нарід був ему доси найбільше противний. Зелїзницю межи Тієн-ціном пущено в рух. З побережних портових міст, отворених для приступу чужинцїв, висилають товариства пароходної плавби свої кораблї горі ріками, до більших міст; ті кораблї ходять правильно що дня і тягнуть за собою т. зв. хаткові лоди, на котрих їдуть пасажири. В Шанґаю настало богато фабрик. Прядїлень шовку намножилось так богато, що настала обава, що в декотрих прийде до банкротства і що кокони дуже подорожіють. Прядїльні бабовни і варстати ткацкі множать ся також. Один паровий млин може вже більше молоти, як закупити пшеницї, а муки доставляе більше, як еї Хінцї можуть з'ужиткувати, бо они живлять ся переважно рижем. Суть також і фабрики паперу, але довіз его з Япану, Европи і Америки все ще переважае. Суть також і фабрики сїрників, котрі роблять вже дуже добрі інтереси, але все ще мусять конкурувати з япаньским фабрикантом. Одна парова фабрика, котру недавно розширено, виробляе меблї, що розходять ся по цїлій державі. В Шанґаю лущать вже риж і очищують паровими машинами. Роблене папіросів машинами пішло вже на великі розміри і поплачуе ся добре. Мила розходить ся ще дуже мало. В друкарнях навіть і для хіньских книжок уживае ся вже ґавових моторів. Переплетники, кравцї і другі ремісники уживають вже ручних машин. Та й на инших полях слїдно вже поступ. В домах богатших Хінцїв видко вже раз більше печі і скляпні вікна. По всїх склепах і робітнях а також ще раз більше і в приватних домах сьвітять вже нафтою; лямпи до того спроваджують з заграницї, дешевші по найбільшій части з Япану. Заграничні іґли та нитки мають далеко більший покуп як домашні. Наконець і то треба вже до поступу зачислити, що хіньскі богачі показують ся з жінками і дїтьми в отвертих возах а молоді хіньскі паничі зачинають наслїдувати своїх цивілїзованих ровесників та не маючи що лїпшого робити їздять верхом на колесах.

### VI.

### Порт Артур і Та-лїен-ван. — Веї-гаї-веї. — Кіао-чу. — Столиця хіньскої держави. — Найбільше хіньске місто.

Для доповненя загального образу так величезної держави як хіньска, годить ся подати тут хоч коротенький опис тих місцевостий і міст, про котрі нинї що дня можна почути, а про котрі ще довго не перестане ся згадувати в ґазетах.

Перше місце займае в рядї тих місцевостий Порт Артур, колись найбільша хіньска кріпость, нинї — можна сказати власність Росиї і военний порт росийский на далекім Всходї. Порт Артур лежить на самім кінчику півострова Лїау-тунґ і боронить приступу до заливу Пе-чі-лї або внутрішного жовтого моря, звідки найкоротша дорога до хіньскої столицї. Місто само про себе есть незначне, бо числить нинї ледви якої півтора тисячки душ, але позиция его та великий і дуже догідний порт надають місцевости великого значіня; есть то взагалї найлїпший порт, який знаходить ся в сих сторонах. Від півночи і заходу засланяють его високі гори а приступу боронять сильні укрїпленя. Тут був перед хіньско-японьскою війною найбільший арсенал, устроений зовсїм на найновійший лад европейский, великі склади оружия і муниций та провіянту. Але залога хіньска була в нїм за мала, бо доходила ледви до 10.000 і то лихого войска. Мимо тото Хінцї досить добре боронили ся. Аж коли японьске войско в жовтни взяло портове місточко Та-лїен-ван, положене на півночи від Порту Артура і також сильно укрїплене, забравши тут Хінцям 80 великих пушок, не міг вже порт Артур довше держати ся. Сполученим силам японьскої маринарки і пішої армії удало ся остаточно дня 24 падолиста 1894 р. взяти се місто. Хіньска залога стративши около 3000 людий утекла, лишаючи кріпость зі всїма запасами в руках Японцїв. Японцї хотїли пізнїйше задержати сю кріпость, але держави европейскі головно Росия і Німеччина спротивили ся тому і так позбавили Японцїв найважнїйшої опори на хіньскім побережу. Росия, як вже звістно, зробила то в своїм інтересї, щоби тут мати для своеї военної фльоти порт, котрий не замерзае.

Талїен-ван, есть місцевість майже без значіня як під взглядом военним так і торговельним, хоч мае рівно-ж великий і догідний порт. Може бути, що з часом, коли Росия побудуе тут зелїзницю, порт сей набере значіня в торговли з Кореею.

На яких 170 кільометрів дальше на полудне від Порту Артура, по другім боцї від заливу Пе-чі-лї, також на півострові, в провінциї Шан-тунґ лежить друга давнїйше хіньска кріпость Веї-гаї-веї, доси ще в руках Японцїв, але вже наслїдком умови Анґлїї з хіньским правительством відступлена Анґлїї. Само місто Веї-гаї-веї есть невеличке, але лежить в дуже догіднім місци над широким заливом і мае великий і добрий порт, перед котрим есть остров Лїу-кунґ-тао, довгий на півчетверта кільометра а високий на 500 стіп. По обох боках острова від всходу і заходу есть заїзд до порту. Ще

ло увагу поліцийного аґента, котрий завізвав єго, щоби вилеґітимував ся, причім відкрив, що Вайс є одним з найнебезпечнійших торговельників дівчатами, котрого с. д в Бохни вже давно пошукує.

— **Вовки в Росиї.** Від довшого часу стада вовків непокоять мешканців уїзду петрівского, саратовскої ґубернії, де в білий день нападають обори з худобою по селах і забирають належну їм пайку. Оногди впало стадо вовків, майже 70 штук, в полудне на подвірє Михайлова-Расловлева, властителя села Арсентієвка. Перестрашена такими страшними гостями двірска служба поховала ся в будинках. Вовки кинулись насамперед на псів і порозривали їх, опісля кинулись на вівчарню, де було 170 овець. Позаяк двері від вівчарні були зачинені, то вовки підкопали ся сподом підвалин і дібравшись до середини передушили цїле стадо овець, а 45 штук зараз пожерли. Заспокоївши голод, уложили ся супокійно на подвірю, жалуючи відречи ся полишеної ще добичи. Доперва вечером, коли вість про напад вовків дістала ся в село і явили ся селяни з смолоскипами, вилами, ґралями і т. п., невдоволені тим вовки опустили здобуту позицию.

## Телеґрами.

**Відень** 11 цьвітня. Єго Вел. Цїсар виїхав вчера вечером до Будапешту і верне завтра (вівторок).

**Мадрид** 11 цьвітня. На інтервенцию держав ухвалила рада міністрів призволити повстанцям на Кубі розєм, о чім повідомлено телеґрафічно ґен. Блянка.

**Гаванна** 11 цьвітня. Ґенеральний консуль Сполучених Держав, Лї, виїхав.

**Ніцца** 11 цьвітня. Приїхав тут президент Фор. Король бельґійский зложив єму візиту.

**Каіро** 11 цьвітня. Анґлїйско-єгипетска армія розбила і розігнала армію Магдистів. На поли битви знайдено 2000 погибших дервішів. Здаєсь, що згинуло їх около 3000.

## Переписка зі всїми і для всїх.

**М. В. Галя:** 1) Коли Ваш брат хоче вступити до войска, то міг би подавати ся на однорічного охотника, але лиш під услівєм, що зложив би наперед іспит інтеліґенцийний а відтак вже при войску яко однорічний охотник міг би робити іспит на офіцира. Тепер же дві справи суть для нас неясні: Насамперед не знаємо яка була причина, задля котрої видалено єго зі школи кадетів. Причина та може бути перешкодою до осягненя ранґи офіцира, хоч би впрочім і були всї инші услівя. Коли-ж брат служить вже три роки при сторожи фінансовій, то припускаємо, що він вступив до тої служби, заким був ще обовязаний служити у войску. Тепер жде єго той обовязок і він тратить навіть право на однорічного охотника, отже буде мусїв зачинати службу від рядового а дослужить ся ранґи що найбільше вахмайстра або фельдфебля. До уряду податкового треба мати що найменше шість кляс ґімназ. і вступити на безплатну практику. Ми гадаємо, що для брата було би таки лїпше держати ся сторожі фінансової; по 10 лїтах служби може дістати хоч дуже малепьку, але все-таки якусь пенсию. Може також робити іспит на старшого стражника (надстражника). Впрочім і при войску може не зле вийти, коли дослужить ся ранґи підофіцира і схоче довше служити. — 2) Що-до Вас самих, то це труднїйша рада, бо поле для женщин у нас дуже обмежене; їм позістає майже лиш одно учительство. Припустім, що зробите іспит з рахунковости, то до чого возьмете ся? Що найбільше могли би Ви знайти приміщенє при якій приватній інституциї фінансовій або торговельній. Ми гадаємо, що добре би було, як би Ви старали ся підучити ся трохи купецтва і завели собі крамницю на селї або опісля де в малім місточку, то було би лїпше. До сего би Вам рахунковість дуже придала ся, хоч би Ви й не робили іспиту, а як би був іспит, то тим скорше могли би Ви дїстати ся на касиєрку до „Народної Торговлї" (коли би було місце) і там відбувши практику, могли би стати доброю крамаркою. Інтерес був би далеко лїпший як теперішне Ваше положенє. — **Микола в С.:** Спецыяльного підручника для писарів громадских нема. Для Вас придав би ся ще найскорше Збірник законів адміністрацийних дра Савчака. Зажадайте єго з книгарні тов. ім. Шевченка, Львів, ул. Академічна ч. 8. Цїна мабуть 1 зр. або може пару крейцарів більше. — **І. Гумен. в А.:** Вибачте, що аж так пізно відповідаємо. При многих кореспонденциях годї чогось не доглянути. Але ми би і так не могли були дати Вам ради, бо коли хтось скаже лиш, що єго „кости ломлять", то з того не можна ще знати, що то за недуга і що єму радити. Здогадуємо ся, що то може ревматизм. В такім случаю треба ноги і руки передовсїм держати тепло, і розмащувати що дня мурашковим спіритусом або коли чує ся ломане десь в однім місци приложити гірчичного тїста (папір Ріґольо з гірчичним тїстом). Впрочім мусить лїкар радити, але треба то, що він порадить робити точно і через довший час, бо недуга від першого разу не уступить. Лїкар преці чуда не покаже. — **Красног.:** 1) Фідеікоміс (з латинського fideicommissum, по руски повіреність), слово, під котрим розуміє ся звичайно повіреність родинна, єсть то право з новійших часів, після котрого більшої посїлости не вільно анї продавати, анї дїлити, лиш она мусить оставати ся в родинї і переходити в спадщинї на членів родини, з гори до того призначених. Фідеікоміс єсть на то, щоби удержати сьвітлість деяких родів. — 2) „Омлядіна" (слово ческе а також і сербске) значить то саме що наше „відмолоднене" (mlady-молодий). Словом сим називають ся партиї політичні зложені звичайно з молодих людий, а котрі ставлять собі за цїль „відмолодити, відновити, відродити" свій нарід. Яко молоді люди бувають омлядинцї звичайно загонисті, радикальні. — **Волод. Оршок з Любачева:** 1) Невже-ж гадаєте, що ми „гандлеє" і знаємо де можна купити трохи зужите сїдло? Нове можете купити у сїдельника. Ви, як видко, дуже всесторонний чоловік, а ми на всї питаня не можемо Вам дати зараз відповіди, бо не маємо на то місця. За підручником до співу поглядайте, будьте ласкаві, самі у Львові, коли Ви тут сидите. — 2) Лев Лопатиньский. Услівя: треба мати талант акторский. — 3) То не від Риму дістає ся хоробу морску, але від їзди на мори; отже не кождий хто їде до Риму, мусить діставати хоробу, лиш той може єї дїстати, що вибере дорогу через море, та й то не конче. На теольоґії в Римі треба бути 4 роки. — 4) Коли кінь під верхом стає дуба, то першим правилом єсть держати ся добре, щоби не упасти. Добрі їздцї зараз зіскакують, бо бувають такі конї, що певертають ся і можуть собою їздця придушити. — Про щурів: в „Добрих радах". (Дальші відповіди пізнїйше).

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора **Кирила Кахникевича**, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

перед війною з Японцями укріпили були німецкі офіцири сей остров як і побережа по обох боках міста так сильно, що навіть хіньска армія, коли-б лиш трошки була лїпша і обачнїйша, могла була держати сю кріпость. Але Японцї заскочили трохи несподївано Хінців від всходу і взяли положені там форти. Хіньске войско утікало в такім переполоху, що навіть не мало часу, чи забуло понищити пушки у фортах. Японцї тогди почали таки з хіньских пушок стріляти до форту 1-ого, положеного на маленькім острові межи побережем а островом Ліукунґ-тао а відтак розбили запору з бальків і так дістали ся до порту, де була ще часть хіньскої фльоти, що втекла була до Веі-гаі-веі з під Порт Артура. Японцї затопили тут три великі хіньскі кораблї, кілька забрали, а прочі повтїкали до Чі-фу. Коли опісля Японцї взяли ще й західні форти, в хіньскій армії настав такий переполох, що полки стали бунтувати ся і войско почало розбігати ся. Хіньскі команданти видячи, що будуть мусїли капітулювати, потроїли ся. В той спосіб згинули адмірал Тінґ, командант войска на суши ґен. Таі і командант залоги на острові Чанґ та ще кількох а місто остаточно капітулювало. Японцї заняли тогди всї форти і місто та задержали в застав за відшкодованє воєнне. В маю сего року має Хіна після договору мирового заплатити дальшу рату воєнного відшкодованя а Японцї мають уступити ся з міста. Тимчасом, як знаємо, Хіна відступила вже Веі-гаі-веі Анґлійцям а ті мабуть звернуть Японцям гроші, які они видали на направу укріплень в сім містї.

В той спосіб стратили Японцї дві найважнїйші позиции в Хіні а та знов позбула ся двох своїх найбільших і найважнїйших кріпостий.

Кіао-чау єсть столицею другорядного повіта з провінції Шан-тунґ, на всхідно-полудневій стороні того самого півострова, на котрім лежить і Веі-гаі-веі. Єсть то також мала хіньска кріпость, котра однакож в хіньско-японьскій війні не грала ніякої ролї. Місто обведене доокола мурами єсть досить людне і лежить трохи подальше від великого заливу, котрий яко порт дає дуже добре і безпечне місце кораблям. Посеред заливу знаходить ся досить великий остров, на котрім єсть старий хіньский форт. Аж до того часу, коли Нїмцї взяли Кіао-чау, стояла тут хіньска залога в силї 1500 людий. По за містом видніють ся високі гори, в котрих криє ся найбільше богатство сих сторін. Провінция Шан-тунґ в порівнаню з иншими хіньскими провінциями єсть досить бідна. На долах тут управляють головно риж, бавовну, садовину і ярину а крім того єсть тут також дуже значна продукция шовку. Але вже недалеко поза Кіао-чау знаходять ся в горах дуже великі поклади вугля камінного та всїлякої руди, головно же зелїзної. Вугль і зелїзо в сих сторонах а відтак і воєнна позиция сего міста стали ся здаєсь головною причиною, що Нїмцї вибрали собі як-раз Кіао-чау на свою кольонію. З Кіао-чау можна за 17 годин заплисти до заливу Пе-чі-лі, за 25 годин до устя ріки Пеі-го, за 23 до Чемульпо в Кореї і до Япону, за 20 до Шанґаю а за 30 до Гонґ-конґ. В сих сторонах єсть також богато християньских місий, а як звістно, безпосередною причиною того, що Нїмцї забрали Кіао-чау було то, що Хінцї убили якогось нїмецкого місіонаря. Занятє міста відбуло ся зовсім несподївано для Хінців і без проливу крови, коли залога нїмецких кораблїв вийшла на беріг. Командант хіньскої залоги як і єго люди гадали, що розходить ся лиш о великі маневри нїмецкого войска. Аж коли вивішено нїмецку хоругов і до ґен. Шанґа вислано завізванє, щоби він до трох годин опустив місто зі своїм войском лишаючи всї пушки і амуницию, пішов страх і Шанґ казав поздоймати з валів червоні хіньскі хоругви, вислав войско в глубину краю, але сам таки не уступив, аж єго наконець арештовано.

(Конець буде.)



За редакцию відповідає: **Адам Крехонецкий**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.